

Nr 520.

Av fru **Sjöstrand m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 132, angående ny lönegruppering för statens tjänstemän m. fl.*

Med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 132 angående ny lönegruppering för statens tjänstemän m. fl. får undertecknade härmed framföra följande synpunkter på det framlagda förslaget.

Grundtankarna i den föreliggande propositionen avviker i väsentliga stycken från dem, som utmärkt tidigare grupperingar. Sålunda har hittills huvudsyftet med dyrortsgrupperingen ansetts vara att justera löner och skatter i den mån de relativa levnadskostnadsskillnaderna mellan rikets orter ändras, på samma sätt som dyrtidstilläggen avser att kompensera löntagarna för de allmänna levnadskostnadsstegringarna. Det är givet, att i tider med utpräglad utjämning av de interlokala prisdifferenserna — spännvidden för levnadskostnadsskillnaderna var 1934 48 %, 1946 26 % och 1951 14 % — måste förverkligandet av detta mål medföra kännbara utgifter för såväl stat som kommun och det enskilda näringslivet. Dessa omkostnader borde dock betraktas som oeftergivliga för att tillgodose berättigade kompensationskrav på grund av inträdda konstaterade dyrhetsförändringar.

Denna grundidé i föregående grupperingar synes i den nämnda propositionen helt ha övergivits. I stället förordas en omprövning av dyrortsgrupperingen, som "icke får leda till en allmän löneroglering eller en allmän skattesänkning". Uttrycket "allmän löneroglering" skall tydligen tolkas som lönelöftningar över huvud taget, en från vanligt språkbruk avvikande uppfattning. I realiteten kan genom en ny gruppering av rikets orter en "allmän löneroglering" aldrig bli följden, enär ett stort antal orter kommer att ligga kvar i sina respektive ortsgrupper. Uppenbarligen är avsikten med förbehållet att "omprövningen icke får leda till en allmän löneroglering" att statsverket härigenom ej skall åsamkas nämnvärda utgifter tack vare den kommande grupperingen. När därför i propositionen rekommenderas slopande av ortsgrupp 1 — ett i och för sig lovvärt förslag — med vissa lönelöftningar och skattesänkningar som konsekvens, måste med det i propositionen uppställda målet följden bli en nedflyttning i ortsgrupp av vissa på grund av en godtyckligt vald beräkningsmetod utlottade orter, främst städer i södra Sverige, varigenom dessa senare skulle drabbas av lönesänkningar samt skatteskärpningar. På så sätt skulle dessa orter genom löneminskningar och ökat skattetryck få betala bortopererandet av den första ortsgruppen, trots den konstaterade allmänna levnadskostnadsutjämning, som likväl observerats på dessa till så ogynnsam behandling föreslagna orter.

Dessa uppenbart orimliga följdverkningar, som skulle inträda, om den före-

slagna grupperingen genomföres, rimmar illa med dyrortsgrupperingens ursprungliga syfte och kommer ingalunda att öka det redan skamfilade förtroendet för systemet. Man må tänka sig samma förfarande tillämpat på t. ex. ett 4-procentigt dyrtidstillägg, finansierat på så vis, att vissa löntagare erhålla 4-procentiga löneavdrag för att andra skulle komma i åtnjutande av tillägget, för att det ohållbara i propositionens förslag skall framträda klart.

Den synnerligen missgynnade ställning, som många orter skulle erhålla vid en omprövning enligt de föreslagna linjerna, beror till stor del på en med konstlade medel bibehållen alltför stor lönespännvidd av 12 %. Med den snabbt krympande levnadskostnadsspännvidden torde en 8-procentig lönespännvidd närmare motsvara det aktuella levnadskostnadsläget. Utan ändring av gällande löneskalor skulle en dylik spännvidd erhållas genom slopande av de två lägsta ortsgrupperna.

Att den statliga lönespännvidden föreslås minskad från nuvarande 16 % till endast 12 % motiveras med att motsvarande spännvidd för vissa industriarbetare för närvarande skulle vara 27 %. Nu är emellertid att märka, att den stora lönedifferens, som på sina håll utmärkt industriarbetarlönerna, är en kvarleva från den tid, då de avtalsenliga lönerna nära anslöt sig till då gällande dyrortsgrupperingar, vilka grovt förstörde eventuellt förefintliga levnadskostnadsskillnader. Felaktigheten i de tidigare begagnade beräkningsmetoderna har sedermera omvittnats av expertisen och senast framhållits i departementspromemorian. ("Själva metoden för utförande av 1951 års dyrortsundersökning har i hög grad bidragit till att skillnaden i extremvärden minskat.") När därför löneförhållandena inom vissa industrier återopas vid valet av statlig lönespännvidd, stöder man sig indirekt på en gammal erkänt felvisande levnadskostnadsspännvidd.

Under senare år har arbetstagarernas organisationer ej lyckats hävda en lönespännvidd, som svarar mot orternas mätbara dyrhet. Detta är emellertid något, som ej bör förhindra rättvisa lösningar på det statliga området.

De för vissa orter avsevärda olägenheter, som berörts i början av denna motion, sammanhänger intimt med valet av gruppgränser och gruppintervallens storlek. Inget hållbart skäl har angivits för att — som föreslås i propositionen — indela indextalen i grupper om 40 enheters intervall nedifrån räknat. Härigenom skulle översta ortgruppen få betydligt mindre omfång än de övriga tre, nämligen endast 24 enheter omfattande 1 000 (Stockholm) — 1 023. Den i propositionen föregivna överensställningen med den 4-procentiga spännvidden skulle blott gälla de lägre ortsgrupperna, ej den högsta, och är f. ö. meningslös, eftersom den 4-procentiga spännvidden hänför sig till skillnaden mellan två angränsande ortsgrupper, ej till en enskild grupp för sig. På lika goda grunder kunde 40-enhetsintervallen ha räknats uppifrån och ned. Härigenom skulle Stockholm komma i mitten av högsta ortgruppen, många nu hotande nedflyttningar bli inhiberade samt den lägsta ortgruppen bli så liten att den skulle sakna praktisk betydelse. En 3-gruppsindelning skulle bli den reella innebörden av denna

senare gränsdragningsmetod, varigenom erhöles en gruppering, som mera rättvist anslöte sig till levnadskostnadernas nuvarande läge.

Då sålunda mycket talar för en 3-gruppsindelning med total spännvidd av 8 %, vilken närmast motsvarar dyrortssituationens aktuella läge, får under-tecknade härmed hemställa,

att en ny utredning företages, som tar sikte på en 3-gruppsindelning med en total spännvidd av 8 %,

eller, om detta icke vinner riksdagens bifall,

att en 4-gruppsindelning med 12 % spännvidd beslutas, varvid de tre högsta ortsgrupperna bör omfatta 40 indexenheter vardera, alltså med följande intervaller — 903, 904 — 943, 944 — 983, 984 —.

Stockholm den 9 april 1953.

Helga Sjöstrand.

Eric Nelander.

Ax. Gustafsson,
Borås.

Nils Nestrup.

Olaus Nyberg.
